

POSTANOWIENIE

Dnia 6 lipca 2017 r.

Sąd Rejonowy dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi, III Wydział Cywilny

w składzie: SSR Dominika Chruścielewska

Protokolant: st. sekr. sąd. Michał Zimnowodzki

po rozpoznaniu w dniu 4 lipca 2017 r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z wniosku **M. Ś. (1)**

z udziałem **E. S. (1), M. O. (1), A. O. (1), A. O. (2), M. O. (2), Ł. O., M. O. (3) i W. O.**

o zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po G. O.

postanawia:

1) zmienić postanowienie Sądu Rejonowego dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi z dnia 21 listopada 2008 r. sygn. akt I Ns 333/07 w ten sposób, iż stwierdzić, że spadek po G. O., synu J. i C., zmarłym dnia (...) r. w Ł., ostatnio stale zamieszkałym w Ł., na podstawie ustawy nabyło rodzeństwo: E. S. (1), W. O., K. O. i P. O. – po 1/4 (jednej czwartej) części każde z nich.

2) zasądzić od E. S. (1) na rzecz M. Ś. (1) kwotę 192 zł (sto dziewięćdziesiąt dwa złote) tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym kwotę 137 zł (sto trzydzieści siedem złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa adwokackiego.

UZASADNIENIE

W dniu 5 stycznia 2017 roku M. Ś. (1) wystąpiła z wnioskiem o zmianę postanowienia Sądu Rejonowego dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi z dnia 21 listopada 2008 roku, wydanego w sprawie o sygn. akt I Ns 333/07, stwierdzającego nabycie spadku po Grzegorz O. przez E. S. (1) na podstawie testamentu, przez stwierdzenie, że spadek po G. O. na podstawie ustawy nabyli: M. Ś. (1), Ł. O., M. O. (2) i M. O. (3) po 1/16 części każde z nich, M. O. (1), A. O. (2) i A. O. (1) po 1/12 części każde z nich oraz W. O. i E. S. (1) po 1/4 każde z nich.

Uzasadniając wniosek M. Ś. (1) podała, że postanowieniem z dnia 21 listopada 2008 roku, w sprawie o sygn. akt I Ns 333/07, tut. Sąd stwierdził, że E. S. (1) nabyła spadek po G. O. na podstawie testamentu własnoręcznego z dnia (...) roku. Jak wnioskodawczyni wyjaśniła, E. S. (1) w ww. postępowaniu przedstawiła testament holograficzny spadkodawcy, który rzekomo znalazła. W tej sprawie wszczęte zostało postępowanie karne, prowadzone przed Wydziałem IV Karnym tut. Sądu pod sygn. akt IV K 202/15, które zakończyło się wyrokiem karnym skazującym E. S. (1) za podrobienie testamentu po G. O.. Orzeczenie to zostało zaskarżone przez E. S. (1) i ostatecznie stało się prawomocne dnia 5 lipca 2016 roku, w związku z wydaniem wyroku przez Sąd Okręgowy w Łodzi w sprawie o sygn. akt V Ka 297/16, utrzymującym w mocy orzeczenie Sądu meriti.

W postępowaniu spadkowym po G. O. uczestnikami byli rodzeństwo zmarłego: P. O., E. S. (1), W. O. i K. O.. Po śmierci spadkodawcy zmarł K. O., po którym spadek nabyli spadkobiercy ustawowi: żona M. O. (3) oraz dzieci Ł. O., M. O. (2) i M. O. (4). Zmarł także P. O., po którym spadek nabyli spadkobiercy ustawowi: żona A. O. (1) oraz dzieci M. O. (1) i A. O. (2). Osoby te zostały wskazane jako uczestnicy postępowania.

Jako podstawę wniosku M. Ś. (1) wskazała przepis art. 679 § 1 kpc. Wnioskodawczyni przypomniała, że postępowanie unormowane w przepisie art. 679 § 1 kpc, mimo autonomicznego charakteru, jest przez doktrynę i judykaturę ściśle związane ze wzno-wieniem postępowania, co uwidacznia się w konieczności wykazania przez zainteresowanego zaistnienia szczególnej przesłanki żądania, której nie mógł powołać w poprzednim postępowaniu, a także zachowania rocznego terminu, którego bieg rozpoczyna się w chwili, w której uzyskał taką możliwość. W niniejszej sprawie postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku zostało oparte na podrobionym testamencie. Okoliczność ta nie była znana pozostałym uczestnikom postępowania. Wiedzę pozytywną o tym, że taki fakt miał miejsce, wnioskodawczyni uzyskała dopiero po zakończeniu postępowania karnego, tj. z chwilą prawomocnego skazania E. Ś. za podrobienie testamentu G. O.. Jak wskazała wnioskodawczyni, w orzecznictwie wykrystalizował się pogląd, że dopiero prawomocny wyrok skazujący może stanowić podstawę wznowienia postępowania, które opierało się na dokumencie przerobionym lub podrobionym. Wobec powyższego, w ocenie wnioskodawczyni, występując z niniejszym wnioskiem zachowała ona przesłanki z art. 679 § 1 kpc.

/wniosek z uzasadnieniem – k. 3-6/

Uczestniczka **E. S. (1)** wniosła o oddalenie wniosku i o zasądzenie od wnioskodawczyni na jej rzecz kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Uzasadniając swoje stanowisko procesowe, E. S. (1) podniosła dwa momenty.

Po pierwsze, przywołując treść przepisu art. 679 § 1 kpc uczestniczka podkreśliła, że żądanie zmiany stwierdzenia nabycia spadku może być zgłoszone przez wnioskodawcę, który był uczestnikiem postępowania o stwierdzenie nabycia spadku, tylko wówczas gdy żądanie to opiera na podstawie, której nie mógł powołać postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku i tylko przed upływem roku od dnia, w którym tą możliwość uzyskał. W kontekście przywołanego terminu uczestniczka wyraziła pogląd, iż wnioskodawczyni terminu tego nie zachowała. Jak bowiem wynika z akt postępowania karnego prowadzonego pod sygn. IV K 202/15, M. Ś. (1) o fakcie podrobienia przedmiotowego testamentu dowiedziała się od uczestnika M. O. (1) w kwietniu 2014 roku, zaś doniesienie o popełnieniu przestępstwa złożyła w prokuraturze w dniu 8 sierpnia 2014 roku. Tym samym zdaniem uczestniczki roczny termin na wystąpienie z wnioskiem o zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po G. O. upłynął dla skarżącej w dniu 1 maja 2015 roku, a na pewno nie później, niż w dniu 9 sierpnia 2015 roku. Nie została więc spełniona przesłanka do zmiany stwierdzenia nabycia spadku, co winno skutkować oddaleniem wniosku.

Po wtóre, E. S. (1), zaakcentowała, iż nie została skazana za, jak to określono we wniosku, „podrobienie testamentu po G. O.”, lecz tylko za to, że w dniu (...) roku w Ł. w Sądzie Rejonowym dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi w postępowaniu spadkowym o sygnaturze I Ns 333/07 będąc wnioskodawczynią przedłożyła w celu użycia za autentyczny uprzednio podrobiony dokument w postaci testamentu z dnia (...) roku podpisanym imieniem i nazwiskiem G. O.. Nadto uczestniczka podkreśliła, że nie czuje się winna popełnienia tego przestępstwa, gdyż nie miała świadomości, że testament ten został sporządzony przez uczestnika M. O. (1), otrzymała go od M. O. (1), który zapewnił ją, że dokument sporządził spadkodawca. O tym, że testament został sporządzony przez M. O. (1), dowiedziała się w trakcie prowadzonej sprawy karnej.

/odpowiedź na wniosek – k. 11-12/

Wnioskodawczyni i uczestniczka E. S. (1) w dalszym toku postępowania pozostały przy swoich stanowiskach procesowych.

/protokół rozprawy – k. 22-23/

Pozostali uczestnicy postępowania nie zajęli w sprawie stanowiska.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny

G. O., syn J. i C. z domu K., urodzony w Ł. w dniu (...) roku zmarł w Ł. w dniu (...) roku. W chwili śmierci był kawalerem. Nie miał dzieci, własnych ani przysposobionych. Jego rodzice zmarli przed nim. Miał czworo rodzeństwa: P. O., E. S. (2) z domu O., W. O. i K. O.. G. O. nie sporządził testamentu. Nikt z grona spadkobierców ustawowych nie składał oświadczenia o przyjęciu bądź odrzuceniu spadku. Nikt nie zrzekał się dziedziczenia po G. O.. Nikt nie został uznany przez Sąd za niegodnego dziedziczenia po nim. W skład spadku wchodziła nieruchomości – samodzielny lokal mieszkalny nr (...) przy ul. (...) w Ł.. Mieszkanie to zostało obecnie sprzedane.

[zapewnienie spadkowe złożone przez M. Ś. (1) - e-protokół z dnia 4 lipca 2017 roku, znacznik czasu 00:05:25 i nast.]

W dniu 17 czerwca 2005 roku E. S. (1) złożyła w tutejszym Sądzie „za-wiadomienie o testamencie ustnym, którego treść nie została spisana”. Sprawa prowadzona była przed tut. Sądem pod sygn. akt I Ns 305/05. W piśmie z dnia 23 września 2005 roku E. S. (1) rozszerzyła postępowanie o zawiadomienie o testamencie ustnymi i wniosła również o stwierdzenie nabycia spadku po G. O., w ten sposób, że spadek po G. O. nabyła na podstawie dziedziczenia testamentowego w całości E. S. (1). E. S. (1) utrzymywała, że G. O. miał swoją wolę oświadczyć ustnie w dniu (...) roku w obecności wskazanych świadków. Na rozprawie w dniu 11 kwietnia 2006 roku Sąd przesłuchał świadków testamentu ustnego, którzy wskazywali, że spadkodawca miał oświadczyć swoją ostatnią wolę w ich wspólnej obecności u niego w mieszkaniu w Wielkanoc 2005 roku.

[zawiadomienie – k. 42 i 97, wnioski – k. 44-45 i 100-101, pismo – k. 99, protokoły rozprawy – k. 103, k. 104-106 załączonych akt sprawy tut. Sądu o sygn. IV K 193/15]

Postanowieniem z dnia 25 kwietnia 2006 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi w sprawie o sygn. akt I Ns 305/05 stwierdził, że spadek po G. O. na podstawie ustawy nabyli: siostra E. S. (1) oraz bracia W. O., K. O. i P. O., po 1/4 części każde z nich. Postanowienie to nie było skarżone i uprawomocniło się z dniem 17 maja 2005 roku.

[postanowienie – k. 43 i k. 107 załączonych akt sprawy IV K

K. O. zmarł w dniu (...) roku w K.. Spadek po nim na podstawie ustawy nabyli: żona M. O. (3) oraz dzieci Ł. O., M. O. (2) i M. O. (4) (obecnie S.), po 1/4 części spadku każde z nich.

[odpisy aktów stanu cywilnego – k. 3, k. 4, k. 62, k. 63, k. 66 i k. 70, postanowienie – k. 68 załączonych akt o sygn. I Ns 675/06 Sądu Rejonowego w Zgierzu]

W dniu (...) roku E. S. (1) wystąpiła z wnioskiem o zmianę postanowienia Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi z dnia 25 kwietnia 2006 roku, wydanego w sprawie o sygn. akt I Ns 305/05, przez stwierdzenie, że spadek po G. O., zmarłym w Ł. w dniu (...) roku, na podstawie testamentu własnoręcznego z dnia (...) roku nabyła w całości siostra E. S. (1). Występując z wnioskiem E. S. (1) podała, że testament ten odnalazła po uprawomocnieniu się postanowienia spadkowego, nie mogła więc powołać się na niego w toku postępowania w sprawie o sygn. I Ns 305/05. Sprawa rozpoznawana była przed tutejszym Sądem pod sygnaturą I Ns 333/07.

[wniosek – k. 2-3 załączonych akt tut. Sądu, sygn. I Ns 333/07]

E. S. (1) przedłożyła testament własnoręczny o treści: „Testament / Ja G. O. ur. (...) w Ł. , zam w Ł. A. 5 m 14 / oświadczam, że do całego spadku powołuję / siostrę E. S. (1) z d otrębską / ur. (...) w Ł. / ul. (...). M 266. / G. O. / Ł., 3 styczeń 2003r.”. Testament ten został otwarty i ogłoszony przez Sąd w sprawie o sygn. I Ns 333/07 protokołem z dnia 5 grudnia 2007 roku.

[testament – k. 4, protokół – k. 43 załączonych akt tut. Sądu, sygn. I Ns 333/07]

Uczestnicy zakwestionowali prawdziwość testamentu. Postanowieniem z dnia 5 grudnia 2007 roku Sąd dopuścił dowód z opinii biegłego grafologa na okoliczność czy testament z dnia (...) roku został sporządzony przez G. O.. W sporządzonej „ekspertyzie kryminalistycznej z zakresu porównawczych badań podpisów i pisma ręcznego” biegły

wskazał, że testament sporządziła osoba, która sporządziła niektóre z dokumentów przedłożonych jako materiał porównawczy.

[protokół rozprawy - k. 44-45, opinia pisemna - k. 84-98, ustna opinia uzupełniająca - k. 137 załączonych akt tut. Sądu, sygn. I Ns 333/07]

Postanowieniem z dnia 21 listopada 2008 roku, w sprawie o sygn. akt I Ns 333/07 tut. Sąd zmienił postanowienie Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi z dnia 25 kwietnia 2006 roku, wydane w sprawie o sygn. akt I Ns 505/05 w ten sposób, że stwierdził, że spadek po G. O., synu J. i C., zmarłym w dniu (...) roku w Ł., ostatnio stale zamieszkałym w Ł., na podstawie testamentu własnoręcznego z dnia (...) roku w całości nabyła siostra E. S. (1), córka J. i C.. Orzeczenie to nie było skarżone i uprawomocniło się z dniem 13 grudnia 2008 roku.

[postanowienie – k. 139 załączonych akt tut. Sądu, sygn. I Ns 333/07]

P. O. zmarł w Ł. w dniu 21 marca 2013 roku. Spadek po nim na podstawie ustawy nabyła żona A. O. (1) oraz dzieci M. O. (1) i A. O. (2).

[odpisy aktów stanu cywilnego – k. 3-6, k.10, postanowienie – k. 16 załączonych akt tut. Sądu, sygn. II Ns 1394/14]

W rozmowie, która miała miejsce w kwietniu 2014 roku, M. O. (1) przyznał się K. J., że to on napisał w całości testament G. O.. K. J. po jakimś czasie powiedziała o tym M. Ś. (1). Wcześniej M. Ś. (1) domyślała się, że testament G. O. nie został napisany przez spadkodawcę. To były jednak tylko podejrzenia i dlatego wnioskodawczynie wspólnie z kuzynką zdecydowały się złożyć zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, aby zostało to zweryfikowane. Wnioskodawczynie nie była tego w stu procentach pewna.

[zeznania wnioskodawczynie M. Ś. (1) - e-protokół z dnia 4 lipca 2017 roku, znacznik czasu 00:05:25 i nast., także: zeznania M. Ś. (1) – k. 19-20 załączonych akt sprawy tut. Sądu o sygn. IV K 193/15]

W dniu 8 sierpnia 2014 roku M. Ś. (1) oraz K. J. (córka W. O.) złożyły w Prokuraturze Rejonowej Ł. w Ł. zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa przez E. S. (1). Jak wskazały w zawiadomieniu: „Sprawa dotyczy pozostawionego testamentu przez G. O. zmarłego dn.19.04. 2005 r., brata w/w. Według ekspertyzy grafologicznej testament ten nie został napisany ani podpisany przez G. O.. Do napisania testamentu przyznał się w rozmowie nasz kuzyn M. O. (1) [...]. Tłumaczył, że zrobił to na prośbę E. S. (1). Przyznał się również do podpisania się w dowodzie osobistym G. O., a także do napisania materiałów porównawczych przedstawionych do badania przez E. S. (1).”.

[zawiadomienie – k.1 załączonych akt sprawy tut. Sądu o sygn. IV K 193/15]

Postanowieniem z dnia 25 września 2014 roku zostało wszczęte dochodzenie w sprawie sfalszowania w nieustalonym miejscu i czasie testamentu z dnia (...) roku sporządzonego na dane G. O., tj. o przestępstwo określone w art. 270 § 1 kk. Postępowanie przygotowawcze prowadzone było pod sygn. akt 2 Ds. 1479/14. Postępowanie przygotowawcze przedłużane było kolejnymi postanowieniami, ostatecznie do dnia 28 lutego 2015 roku.

[postanowienia - k. 22, k. 93, k. 95 załączonych akt sprawy tut. Sądu o sygn. IV K 193/15]

Postanowieniem z dnia 13 listopada 2014 roku Prokurator zasięgnął opinii i powołał biegłego z zakresu badania pisma ręcznego M. H. w celu ustalenia czy zapisy tekstowe i podpis o treści (...) na testamencie z dnia (...) roku zostały nakreślone przez G. O., M. O. (1), E. S. (1) czy też przez inną osobę. W wykonaniu postanowienia prokuratora, biegły w dniu 5 grudnia 2014 roku przedstawił ekspertyzę z zakresu kryminalistycznych badań identyfikacyjnych rękopisów, zgodnie z wnioskiem której rękopisy – pismo tekstowe oraz podpis o treści (...) stanowiące treść testamentu G. O. z dnia (...) roku, pochodzą od M. O. (1).

[postanowienie – k. 82-83, ekspertyza – k. 84-93 załączonych akt sprawy tut. Sądu o sygn. IV K 193/15]

Postanowieniem z dnia 11 lutego 2015 roku przedstawiono zarzuty M. O. (1). Zarzucono mu, że w nieustalonym na chwilę obecną czasie jednak nie później, niż w dniu (...) roku w Ł. podrobił w celu użycia za autentyczny dokument w postaci testamentu z dnia (...) roku poprzez sporządzenie jego treści i podpisanie się za G. O., tj. o czyn z art.270 par.1 kk.

Tego samego dnia przedstawiono zarzuty E. S. (1). Zarzucono jej, że w dniu (...) roku w Ł. w Sądzie Rejonowym dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi w postępowaniu spadkowym o sygnaturze I Ns 333/07 będąc wnioskodawcą przedłożyła w celu użycia za autentyczny uprzednio podrobiony dokument w postaci testamentu z dnia (...) roku podpisanym imieniem i nazwiskiem G. O. tj. o czyn z art.270 par.1 kk.

Akt oskarżenia został przeciwko E. S. (1) i przeciwko M. O. (1), zarzucający im powyższe czyny, został sporządzony w dniu 25 lutego 2015 roku i przesłany do IV Wydziału Karnego tut. Sądu w dniu 27 lutego 2015 roku. Sprawa rozpoznawana była pod sygnaturą akt IV K 202/15.

[postanowienie – k. 146-1460, postanowienie – k. 152-1520, pismo – k. 171, akt oskarżenia – k. 172-173 załączonych akt sprawy tut. Sądu o sygn. IV K 193/15]

Wyrokiem z dnia 23 listopada 2015 roku, w sprawie o sygn. akt IV K 202/15, tut. Sąd:

1. na podstawie art.10 § 1 kk i art. 17 § 1 pkt 4 kpk umorzył postępowanie karne wobec M. O. (1), a kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa (...),

3. uznał oskarżoną E. S. (1) za winną popełnienia zarzucanego jej czynu wyczerpującego dyspozycję art.270 § 1 kk i na podstawie art.270 § 1 kk wymierzył jej karę 50 stawek dziennych grzywny po 20 złotych każda.

M. O. (1) nie wnosił od orzeczenia środka odwoławczego i w stosunku do niego wyrok uprawomocnił się z dniem 22 grudnia 2015 roku.

Oskarżona E. S. (1) wniosła apelację od dotyczącego jej rozstrzygnięcia.

Wyrokiem z dnia 5 lipca 2016 roku Sąd Okręgowy w Łodzi, w sprawie o sygn. V Ka 297/16 utrzymał w mocy wyrok w zaskarżonej części.

[wyrok wraz z uzasadnieniem – k. 54-58, apelacja - k.65-68, wyrok - k.79 załączonych akt sprawy tut. Sądu o sygn. IV K 202/15]

Zakres postępowania dowodowego w niniejszej sprawie zdeterminowany został dwoma zasadniczymi czynnikami.

Po pierwsze, fakt podrobienia testamentu własnoręcznego z dnia (...) roku, na który jako podstawę nabycia spadku po G. O. powoływała się E. S. (1), został przesądzony prawomocnym skazującym wyrokiem Sądu karnego, przywołanym przed momentem w stanie faktycznym.

Zgodnie z art. 11 kpc ustalenia wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego co do popełnienia przestępstwa wiążą sąd w postępowaniu cywilnym. Wskazana prejudykalność, czyli moc wiążąca prawomocnych skazujących wyroków karnych, stanowi wyjątkowe odstępstwo od zasad samodzielności sądu w ustalaniu stanu faktycznego, bezpośredniości oraz swobodnej oceny dowodów. Należy przy tym zwrócić uwagę, iż Sąd cywilny jest związany ustaleniami dotyczącymi popełnienia przestępstwa, a więc okolicznościami składającymi się na jego stan faktyczny, czyli osobami sprawcy i pokrzywdzonego, przedmiotem przestępstwa oraz zespołem znamion charakteryzujących popełniony czyn jako czyn zabroniony w rozumieniu prawa karnego. Tym samym Sąd cywilny musi przyjąć, że skazany w postępowaniu karnym popełnił przestępstwo przypisane mu wyrokiem karnym, w okolicznościach jakie ustalił Sąd karny. W tym zakresie wyłączone jest przeprowadzenie postępowania dowodowego przez Sąd cywilny.

Uczestniczka nie kwestionowała faktu skazania jej przez Sąd karny w sprawie o sygn. akt IV K 202/15 jak również tego, że Sąd przesądził w powołanej sprawie, iż w dniu (...) roku w Ł. w Sądzie Rejonowym dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi w postępowaniu spadkowym o sygnaturze I Ns 333/07 będąc wnioskodawczynią przedłożyła w celu użycia za autentyczny uprzednio podrobiony dokument w postaci testamentu z dnia (...) roku podpisanym imieniem i nazwiskiem G. O..

Po wtóre, należy wskazać, iż zakres postępowania dowodowego w sprawie o stwierdzeniu nabycia (a taką sprawą jest sprawa o zmianę postanowienia o stwierdzenie nabycia spadku w trybie art. 679 kpc) zdeterminowany jest przepisem art. 670 kpc, zgodnie z którym Sąd spadku bada z urzędu, kto jest spadkobiercą. W szczególności bada, czy spadkodawca pozostawił testament, oraz wzywa do złożenia testamentu osobę, co do której będzie uprawdopodobnione, że testament u niej się znajduje. Jeżeli testament zostanie złożony, sąd dokona jego otwarcia i ogłoszenia, przy czym obowiązek otwarcia i ogłoszenia testamentu dotyczy każdego złożonego w sprawie testamentu niezależnie od jego formy i treści, zaś czynność otwarcia i ogłoszenia nie przesądza jego ważności i skuteczności, które podlegają badaniu w toku postępowania.

Postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku zmierza więc do ustalenia daty śmierci osoby wskazywanej we wniosku jako spadkodawca, osoby spadkobiercy i ewentualnie gospodarstwa rolnego oraz tytułu do takiego dziedziczenia. Obowiązek sądu zbadania kto jest spadkobiercą dotyczy tak spadkobierców powołanych do dziedziczenia z mocy ustawy, jak i na podstawie testamentu. W ramach swej kognicji sąd spadku dokonuje też oceny ważności testamentu. Do oceny ważności testamentu stosuje się przepisy obowiązujące w chwili jego sporządzenia. W zakresie określonym w art. 670 kpc Sąd działa więc z urzędu, niezależnie od wniosków uczestników, ich aktywności i inicjatywy dowodowej i procesowej.

Jednocześnie, jak podkreśla się w orzecznictwie, w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku znajduje odpowiednio zastosowanie art. 232 zdanie I kpc w związku z art. 13 § 2 kpc, gdyż komentowany przepis nie zwalnia uczestników od ciężaru wskazywania dowodów wymaganych do stwierdzenia okoliczności faktycznych, z których wywodzą skutki prawne (por. tezę I. Postanowienia SN z dnia 21 kwietnia 2004 roku, sygn. akt III CK 420/02 lex 399729).

Krąg spadkobierców po G. O. nie był w niniejszej sprawie kwestionowany.

Aktywność dowodową w toku postępowania podjęła jedynie uczestniczka E. S. (1). Zgłoszony przez nią zarzut zostanie oceniony w dalszej części uzasadnienia, gdyż odnosi się do kwestii prawnych, nie zaś faktycznych.

Sąd nie dał wiary twierdzeniom uczestniczki E. S. (1), że nie miała ona świadomości tego, że dokument przedłożony przez nią jako testament G. O. został sporządzony przez M. O. (1). Powyższe twierdzenie uczestniczki podlega jednak tylko ocenie pod kątem moralnym, nie ma ono bowiem znaczenia dla bezspornej okoliczności, że przedmiotowy testament został podrobiony, tj. sporządzony w całości oraz podpisany nie przez spadkodawcę.

Sąd zważył, co następuje

Wniosek o zmianę prawomocnego orzeczenia Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi z dnia 21 listopada 2008 roku w sprawie o sygn. akt I Ns 333/07 stwierdzającego nabycie spadku po zmarłym w dniu (...) roku G. O. na podstawie testamentu własnoręcznego z dnia (...) roku przez E. S. (1) jest zasadny.

Podstawę prawną żądania zmiany postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku stanowi przepis art. 679 kpc, zgodnie z którym:

§ 1. Dowód, że osoba, która uzyskała stwierdzenie nabycia spadku, nie jest spadkobiercą lub że jej udział w spadku jest inny niż stwierdzony, może być przeprowadzony tylko w postępowaniu o uchylenie lub zmianę stwierdzenia nabycia spadku, z zastosowaniem przepisów niniejszego rozdziału. Jednakże ten, kto był uczestnikiem postępowania o stwierdzenie nabycia spadku, może tylko wówczas żądać zmiany postanowienia stwierdzającego nabycie spadku,

gdy żądanie opiera się na podstawie, której nie mógł powołać w tym postępowaniu, a wniosek o zmianę składa przed upływem roku od dnia, w którym uzyskał tę możliwość;

§ 2. Wniosek o wszczęcie takiego postępowania może zgłosić każdy zainteresowany;

§ 3. W razie przeprowadzenia dowodu, że spadek w całości lub w części nabyła inna osoba, niż wskazana w prawomocnym postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku, sąd spadku zmieniając to postanowienie, stwierdzi nabycie spadku zgodnie z rzeczywistym stanem prawnym;

§ 4. Przepisy § 1-3 stosuje się odpowiednio do zarejestrowanego aktu poświadczenia dziedziczenia.

W niniejszej sprawie wnioskodawczynią jest spadkobierczyni osoby, która była uczestnikiem postępowania w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku po G. O.. Przez fakt „uczestnictwa” w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku w rozumieniu przepisu art. 679 kpc rozumie się sam formalny udział w postępowaniu, a nie stopień aktywności, bierność czy nawet całkowitą bezczynność zainteresowanego występującego w sprawie (postanowienie SN z dnia 4 lutego 2000 roku, sygn. akt II CKN 740/98 lex 1425655).

Jak wynika z niekwestionowanych ustaleń uczestnik postępowania w sprawie o sygn. I Ns 333/07 M. Ś. (1), z domu O. jest córką brata spadkodawcy – K. O., zmarłego w dniu (...) roku, a więc już po prawomocnym zakończeniu postępowania w sprawie o sygn. akt I Ns 333/07. Postanowieniem z dnia 27 maja 2008 roku Sąd Rejonowy w z Z. w sprawie o sygn. akt I Ns 675/06 stwierdził, że spadek po K. O. nabyła między innymi jego córka M. O. (4).

Spadkobierca osoby, która była uczestnikiem postępowania o stwierdzenie nabycia spadku, może żądać zmiany wydanego w tym postępowaniu postanowienia, o ile wskaże podstawę uzasadniającą zmianę oraz wykaże, że podstawa nie mogła być podniesiona w czasie postępowania, a ponadto złoży wniosek w ciągu roku od chwili, gdy podniesienie tej podstawy stało się możliwe. Ograniczenie przewidziane w art. 679 § 1 zd. 2 kpc dotyczy więc także spadkobiercy - uczestnika postępowania o stwierdzenie nabycia spadku. (tak SN np. w postanowieniu z dnia 26 stycznia 2001 roku, sygn. akt II CKN 784/00, opubl. w OSNC z 2001 roku, nr 7-8, poz. 118). Tym samym M. Ś. (1), z domu O. jest osobą legitymowaną do wszczęcia postępowania na podstawie art. 679 kpc.

Spadkobierca uczestnika postępowania o stwierdzenie nabycia spadku jest więc odnośnie do spełnienia przesłanek dopuszczalności żądania uchylecia bądź zmiany stwierdzenia nabycia spadku traktowany jak sam uczestnik postępowania. Spadkobiercy w odniesieniu do praw i obowiązków wchodzących w skład spadku znajdują się bowiem w takiej samej sytuacji w zakresie postępowania jak spadkodawca i mogą wykorzystywać tylko te środki, które mógłby wykorzystać spadkodawca. Tym samym, występując z wnioskiem opartym na przepisie art. 679 § 1 kpc, M. Ś. (1) obowiązana była wykazać łączne spełnienie przesłanek wynikających z tego przepisu, tak jak gdyby była uczestnikiem postępowania o stwierdzenie nabycia spadku, to jest 1) oprzeć żądanie, na podstawie, której nie mogła powołać w tym postępowaniu i 2) złożyć wniosek o zmianę postanowienia „przed upływem roku od dnia, w którym uzyskała tę możliwość”.

(1) Wykazanie pierwszej z powyżej przedstawionych przesłanek było w okolicznościach niniejszej sprawy bezsporne i nie było podważane przez uczestniczkę. M. Ś. (2) przywołała bowiem prawomocny skazujący wyrok sądu karnego, wydany przez Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi, IV Wydział Karny w dniu 23 listopada 2015 roku, w sprawie o sygn. akt IV K 202/15, którym E. S. (1) uznana została za winną zarzucanego jej czynu, tj. tego że dnia (...) roku w Ł. w Sądzie Rejonowym dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi w postępowaniu spadkowym o sygnaturze I Ns 333/07 będąc wnioskodawcą przedłożyła w celu użycia za autentyczny uprzednio podrobiony dokument w postaci testamentu z dnia (...) roku podpisanym imieniem i nazwiskiem G. O.. Powyższy czyn E. S. (1) zakwalifikowany został z prawnokarnego punktu widzenia jako przestępstwo z art. 270 § 1 kk.

Jest to tzw. fałsz materialny. Zgodnie z art. 270 § 1 kk, kto, w celu użycia za autentyczny, podrabia lub przerabia dokument lub takiego dokumentu jako autentycznego używa, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Na gruncie niniejszej sprawy, w świetle znamion strony przedmiotowej

czynu, za który skazana została E. S. (1), kluczowe znaczenie ma okoliczność, iż Sąd karny przesądził, że przedłożyła ona w celu użycia za autentyczny uprzednio **podrobiony** dokument w postaci testamentu z dnia (...) roku podpisanego imieniem i nazwiskiem G. O..

Jak wskazuje się w literaturze karnistycznej, **podrobienie dokumentu** (testament stanowi dokument w rozumieniu art. 115 § 14 kk) polega na każdym działaniu, które powoduje, że z danym przedmiotem lub innym zapisanym nośnikiem informacji związane jest (pozornie) określone prawo, albo że ze względu na zawartą w nim treść stanowi on (pozornie) dowód prawa, stosunku prawnego lub okoliczności mającej znaczenie prawne. Zabronione zachowanie może polegać na sporządzeniu dokumentu w całości albo uzupełnieniu przedmiotu lub innego nośnika informacji o taki element bądź elementy, które sprawiają, że z danym przedmiotem lub innym zapisanym nośnikiem informacji wiąże się określone prawo albo ich treść ma znaczenie prawne. W pierwszym przypadku wszystkie elementy dokumentu pochodzą od sprawcy, w drugim tylko niektóre. Sprawca podrobienia dokumentu może więc sporządzić cały tekst dokumentu lub jego fragment. Istotne jest, że jego działanie nadaje określonemu przedmiotowi lub innemu zapisanemu nośnikowi informacji pozór autentycznego dokumentu (tak L. Gardocki [red.] - System Prawa Karnego, tom VIII, Przepięstwa przeciwko państwu i dobrom zbiorowym, Wyd. CH Beck, Warszawa 2013, wersja elektroniczna legalis, komentarz do art. 270 kk, nb 56, dostęp na dzień sporządzania uzasadnienia). Nadto podkreśla się, że dla bytu przestępstwa z art. 270 § 1 kk zupełnie obojętne jest to, czy osoba, której podpis podrobiono na dokumencie, wiedziała o tym lub wyraziła na to zgodę, czy też nie. Dokument jest bowiem podrobiony wówczas, gdy nie pochodzi od osoby, w której imieniu został sporządzony. Podpisanie innej osoby jej nazwiskiem na dokumencie mającym znaczenie prawne, nawet za zgodą tej osoby, stanowi przestępstwo z art. 270 kk. Dla bytu tego przestępstwa jest przy tym obojętne, czy ktoś poniósł przez to szkodę, czy też nie (tak SA w Łodzi w Wyroku z dnia 4 grudnia 2014 roku, sygn. II AKa 273/14, legalis 1195387).

Sąd karny przesądził, iż doszło do podrobienia dokumentu w postaci testamentu z dnia (...) roku podpisanego imieniem i nazwiskiem G. O., w oparciu o które E. S. (1) wywodziła swoje prawa do spadku po G. O. ja-ko jego jedyna spadkobierczyni testamentowa. Jak ustalono w toku postępowania karnego, pismo dotychczas traktowane jako testament zostało sporządzone i podpisane przez M. O. (1). Tym samym, dokument ten, jako nie pochodzący od spadkodawcy, nie stanowi testamentu w rozumieniu przepisów prawa spadkowego, a w szczególności art. 949 § 1 kc.

M. Ś. (1) występując z wnioskiem o zmianę prawomocnego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po G. O. wydanego w sprawie o sygn. akt INs 333/07 oparła żądanie, na podstawie, której nie mogła powołać w tym postępowaniu. Podstawą tą było zakwestionowanie testamentu z dnia (...) roku w oparciu o dowody i ustalenia poczynione w toku postępowania karnego prowadzonego przeciwko M. O. (1) i E. S. (1).

(2) Zasadniczą oś sporu pomiędzy wnioskodawczynią a uczestniczką E. S. (1) w niniejszej sprawie stanowiła kwestia, czy występując z wnioskiem, jako spadkobierczyni uczestnika postępowania o stwierdzenie nabycia spadku M. Ś. (1) zachowała roczny termin wynikający z przepisu art. 679 § 1 zdanie 2 kpc. Zgodnie z przywołanym przepisem, ten, kto był uczestnikiem postępowania o stwierdzenie nabycia spadku, może tylko wówczas żądać zmiany postanowienia stwierdzającego nabycia spadku, gdy żądanie opiera się na podstawie, której nie mógł powołać w tym postępowaniu, **a wniosek o zmianę składa przed upływem roku od dnia, w którym uzyskał tę możliwość.**

Pełnomocnik E. S. (1) odwołując się do akt postępowania karnego w sprawie o sygn. IV K 202/15, wskazał że M. Ś. (1) o fakcie podrobienia przedmiotowego testamentu dowiedziała się od uczestnika M. O. (1) w kwietniu 2014 roku, zaś doniesienie o popełnieniu przestępstwa złożyła w prokuraturze w dniu 8 sierpnia 2014 roku. Tym samym w jego ocenie roczny termin na wystąpienie z wnioskiem o zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po G. O. upłynął dla M. Ś. (1) w dniu 1 maja 2015 roku, a na pewno nie później, niż w dniu 9 sierpnia 2015 roku. Skoro więc wniosek inicjujący postępowanie złożyła dopiero w dniu 5 stycznia 2017 roku, to tym samym zdaniem uczestniczki nie została spełniona przesłanka do zmiany stwierdzenia nabycia spadku, co winno skutkować oddaleniem wniosku.

Generalnie Sąd zwrócił uwagę, iż pełnomocnik uczestniczki wiąże początek biegu rocznego terminu, wskazanego w przepisie art. 679 § 1 zdanie 2 kpc, na złożenie wniosku o zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku, z

momentem powzięcia przez M. Ś. (1) wiedzy o tym, że w rozmowie z jej kuzynką M. O. (1) przyznał się K. J., że to on napisał w całości testament G. O.. Rozmowa ta istotnie miała miejsce już w kwietniu 2014 roku, co wnioskodawczyni przyznała w swoich zeznaniach. W ocenie Sądu wykładnia taka jest nieuprawniona, jako nieznajdująca oparcia w treści przepisu art. 679 § 1 zdanie 2 kpc. Przepis ten bowiem wskazuje, że za początek biegu tego terminu należy uznać moment, w którym uczestnik uzyskał możliwość powołania podstawy, której nie mógł powołać w tamtym postępowaniu. (...) ta w ocenie Sądu aktualizuje się nie, jak twierdzi uczestniczka, już w momencie powzięcia jakiegokolwiek wiedzy o domniemanej podstawie, lecz po takim jej zweryfikowaniu, że powołanie jej stało się możliwe. Wnioskodawczyni powołuje okoliczności, które wskazują na to, że stanowiący podstawę kwestionowanego przez nią postanowienia testament został podrobiony. Kwestia ta została przesądzona dopiero prawomocnym wyrokiem karnym, który w stosunku do E. S. (1) uprawomocnił się z dniem 5 lipca 2016 roku. Wcześniej było to jedynie niezwyfikowane subiektywne przypuszczenie M. Ś. (1). Wiedzę o tym, że taki fakt miał miejsce M. Ś. (1) uzyskała dopiero po zakończeniu postępowania karnego w sprawie o sygn. akt IV K 202/15. Ten więc dopiero moment otwiera bieg terminu do złożenia wniosku o zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku. Tym samym złożenie przez M. Ś. (1) wniosku o zmianę prawomocnego postanowienia z dnia 21 listopada 2008 roku, wydanego w sprawie o sygn. I Ns 333/07 o stwierdzeniu nabycia spadku po G. O. w dniu 5 stycznia 2016 roku nastąpiło w czasie biegu rocznego terminu, określonego w przepisie art. 679 § 1 zdanie 2 kpc.

Złożenie przez uprawnionego wniosku o stwierdzenie nabycia spadku w prawie polskim musi prowadzić do wydania postanowienia stwierdzającego porządek spadkobrania. Identycznie jest na tle szczególnego trybu postępowania uregulowanego w art 679 kpc. Także bowiem w tym postępowaniu, uchylenie lub zmiana postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku muszą być połączone z pozytywnym rozstrzygnięciem dotyczącym tego, komu spadek przypada. W postanowieniu o zmianie prawomocnego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku sąd szczegółowo określa zakres zmiany tego postanowienia tak co do spadkobierców, na których rzecz następuje stwierdzenie nabycia spadku, jak i co do wysokości przysługujących im udziałów w spadku. Prawomocne postanowienie, wydane w trybie art. 679 kpc, powoduje te same skutki, co postanowienie stwierdzające nabycie spadku zgodnie z art 677 kpc.

W myśl art. 670 kpc, Sąd spadku bada z urzędu, kto jest spadkobiercą. W szczególności bada, czy spadkobierca pozostawił testament, oraz wzywa do złożenia testamentu osobę, co do której będzie uprawdopodobnione, że testament u niej się znajduje. Jeżeli testament zostanie złożony, sąd dokona jego otwarcia i ogłoszenia. Zasady te stosuje się do wszystkich pozostawionych przez zmarłego testamentów.

Prawo polskie przewiduje dwa źródła powołania do spadku: ustawę i testament (art. 926 § 1 kpc), przy czym, pomimo, iż powołany przepis w takiej kolejności wymienia źródła powołania, całokształt regulacji kodeksu wskazuje, iż bezwzględne pierwszeństwo ma dziedziczenie testamentowe. Oznacza to, że dziedziczenie ustawowe co do całości lub części spadku następuje wtedy (i tylko wtedy) gdy spadkodawca nie powołał spadkobiercy albo gdy żadna z osób, które powołał, nie chce lub nie może być spadkobiercą (art. 926 § 2 kpc).

Poczynione w niniejszej sprawie ustalenia wskazują, że spadkodawca G. O. nie pozostawił testamentu. Pismo, w oparciu o które E. S. (1) w postępowaniu prowadzonym przed tut. Sądem w sprawie o sygn. akt I Ns 333/07, uzyskała status wyłącznej spadkobierczyni testamentowej po G. O., okazało się dokumentem podrobionym. Sporządził je i podpisał M. O. (1), co zostało wiążąco przesądzone wyrokiem z dnia 23 listopada 2015 roku, zapadłym w sprawie karnej prowadzonej przed tut. Sądem pod sygn. IV K 202/15 i utrzymanym w mocy Wyrokiem Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 5 lipca 2016 roku, sygn. akt V Ka 297/16. Pismo to nie stanowi testamentu holograficznego w rozumieniu przepisu art. 949 § 1 kc.

Postępowanie nie wykazało też, aby spadkodawca pozostawił ważny testament.

W takiej sytuacji dziedziczenie spadku po G. O. odbywa się na podstawie porządku przewidzianego w przepisach ustawy.

Nie budzi wątpliwości, że G. O. nie miał dzieci, a zmarł będąc w stanie wolnym. Jego oboje rodzice zmarli przed nim. W chwili śmierci żyło czworo jego rodzeństwa: P. O., E. S. (2) z domu O., W. O. i K. O..

Przy ustalaniu kręgu spadkobierców ustawowych zastosowanie mają przepisy prawa materialnego z daty otwarcia spadku, a więc – w realiach niniejszej sprawy regulacje Kodeksu cywilnego wg stanu na dzień (...) roku.

Zgodnie z przepisem art. 932 kc z daty otwarcia spadku:

§ 1. W braku zstępnych spadkodawcy powołani są do spadku z ustawy jego małżonek, rodzice i rodzeństwo.

§ 2. Udział spadkowy małżonka, który dziedziczy w zbiegu bądź z rodzicami, bądź z rodzeństwem, bądź z rodzicami i rodzeństwem spadkodawcy, wynosi połowę spadku.

§ 3. Jeżeli jedno z rodziców nie dożyło otwarcia spadku i brak jest rodzeństwa spadkodawcy lub ich zstępnych, udział spadkowy rodzica dziedziczącego w zbiegu z małżonkiem spadkodawcy wynosi połowę spadku

Transponując przywołane regulacje ustawowe na grunt ustalonego w niniejszej sprawie stanu faktycznego należało na podstawie art 679 § 1 kpc zmienić prawomocne postanowienie Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieście w Łodzi z dnia 21 listopada 2008 roku, wydanego w sprawie o sygn. akt I Ns 333/07 w ten sposób, że stwierdzić, iż spadek po G. O., synu J. i C., zmarłym dnia (...) roku w Ł., ostatnio stale zamieszkałym w Ł. na podstawie ustawy nabyło rodzeństwo: P. O., E. S. (2) z domu O., W. O. i K. O. po 1/4 części każde z nich. O powyższym Sąd orzekł jak w punkcie 1. sentencji postanowienia z dnia 6 lipca 2017 roku.

W punkcie 2. orzeczenia Sąd orzekł o kosztach postępowania.

Kwestią kosztów postępowania w postępowaniu nieprocesowym zajmuje się przepis art. 520 kpc. Zasadą orzekania o kosztach w postępowaniu nieprocesowym jest art. 520 § 1 kpc, zgodnie z którym każdy uczestnik ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie. Dlatego ten, kto poniósł koszty sądowe lub koszty zastępstwa procesowego, nie uzyskuje zwrotu wydanych kwot od innego uczestnika, ale i nie jest obowiązany do zwracania kosztów poniesionych przez innego uczestnika. Regulacja ta jest konsekwencją przyjęcia przez ustawodawcę, że co do zasady z uwagi na istotę postępowania nieprocesowego (określanego też niekiedy z odwołaniem się do przyczyn natury historycznej jako niesporne) uczestnicy postępowania są w tym samym stopniu zainteresowani jego wynikiem, a zapadłe orzeczenie sądu udziela ochrony prawnej każdemu uczestnikowi.

Oczywiście zasada powyższa nie jest bezwzględna; jeżeli bowiem uczestnicy albo w różnym stopniu byli zainteresowani wynikiem postępowania, albo interesy ich były sprzeczne, sąd może orzec na zasadzie odpowiedzialności za wynik sprawy (art. 520 § 2) lub na zasadzie zawinienia (art. 520 § 3). Ustawa nie precyzuje kryteriów „różnego stopnia zainteresowania wynikiem postępowania” ani „sprzeczności interesów”, jakich zaistnienie uzasadnia odejście od zasady, każdorazowo pozostawiając je ocenie Sądu orzekającego w realiach konkretnej sprawy. Należy przy tym podkreślić, że nie chodzi tu o sprzeczność interesów stron (uczestników postępowania) wzajemnie wobec siebie, lecz względem przedmiotu sprawy (por. w tym względzie zachowujące aktualność Orzeczenie SN z dnia 3 grudnia 1959 roku, sygn. II CR 859/86, opubl. w OSNCK z 1961 roku, nr 2, poz. 45).

W ocenie Sądu w niniejszej sprawie, w świetle postawy wnioskodawczyni oraz uczestniczki E. S. (1), należało dojść do wniosku, że zachodziła sprzeczność interesów, uzasadniająca w zakresie orzeczenia o kosztach postępowania, od art. 520 § 1 kpc. Uczestniczka konsekwentnie sprzeciwiała się zmianie korzystnego dla niej orzeczenia spadkowego. Uczestniczka ewidentnie nie była zainteresowana zmianą postanowienia z dnia 21 listopada 2008 roku.

Wnioskodawczyni wygrała sprawę w całości, jej żądanie zostało bowiem w pełni uwzględnione. W tej sytuacji, na uczestniczkę spoczywa obowiązek zwrotu poniesionych przez wnioskodawczynię kosztów postępowania, które wynoszą 50 złotych tytułem opłaty od wniosku, 5 złotych tytułem opłaty za wpis do rejestru spadkowego oraz 137 złotych tytułem kosztów zastępstwa adwokackiego wraz z opłatą od pełnomocnictwa.

Mając powyższe na uwadze, orzeczono jak w sentencji.